

ISSN 1822-119X

*Mokytojų ugdymas, 2008. Nr. 11 (2), 116-134**Teacher Education, 2008. Nr. 11 (2), 116-134*

Audronė JUODAITYTĖ, Dalia MARTIŠAUSKIENĖ

Šiaulių universitetas ● Šiauliai University

IKIMOKYKLINIO UGDYMO KOKYBĖS VALDYMO PRASMIŲ KONTEKSTUALIZAVIMASIS LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO DOKUMENTUOSE

CONTEXTUALISATION OF MEANINGS OF QUALITY MANAGEMENT OF PRESCHOOL EDUCATION IN THE DOCUMENTS OF EDUCATION OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA

Anotacija

Straipsnyje atskleidžiama, kaip LR Švietimo dokumentuose kontekstualizuojasi ikimokyklinio ugdymo kokybės valdymo prasmės. Dokumentas yra suprantamas, kaip kokybės procesą, rezultatą bei jo valdymo prasmes atskleidžiantis teorinis-empirinis konstruktas. Jo prasmių supratimas nukreipia vadybininkus ir pedagogus veikti, suteikia galimybę suvokti bei įprasinti ikimokyklinio ugdymo kokybės valdymą kaip šiuolaikinio Lietuvos švietimo politinę-strateginę kryptį. Atlikta svarbiausių LR Švietimo dokumentų *content* analizė leido atsakyti į klausimus, kaip kokybė yra suprantama ir kokiomis sąlygomis ji gali būti valdoma. Demonstruojami dokumentų *content* analizės pavyzdžiai ir formuluojamos išvados apie kokybės bei jos valdymo prasmingumą.

Pagrindiniai žodžiai: *ikimokyklinio ugdymo kokybė, kokybės valdymas, Lietuvos Respublikos švietimo dokumentai, kontekstualizavimasis.*

Įvadas

Ikimokyklinio ugdymo grandžiai priskiriami uždaviniai yra gana sudėtingi tiek tikslo, tiek ir proceso prasmėmis. Lietuvos Respublikos ikimokyklinio ugdymo koncepcijoje (1989) nurodoma, jog šis ugdymas sprendžia reikšmingiausias vaiko socializacijos ir ugdymo(-si) uždavinius, puoselėja visus vaiko gebėjimus, lemiančius jo asmenybės psichosocialinę ir sociokultūrinę raidą. Be to, šiame dokumente ikimokyklinis ugdymas apibūdinamas kaip pirminė švietimo sistemos grandis, galinti užtikrinti sėkmingą vaiko mokymąsi ateityje. Ikimokyklinio

Abstract

The article reveals how the meanings of quality management of preschool education are decontextualised in education documents of the Republic of Lithuania. The document is understood as theoretical-empirical construct revealing quality process, results and its meanings of management. Perception of its meanings directs managers and pedagogues towards activities, provides opportunity to understand and give sense to quality management of preschool education as political-strategic direction of modern Lithuanian education. *Content* analysis of the most important education documents of the Republic of Lithuania helped to answer the questions: how quality is perceived, under what conditions it can be managed. Examples of documents' *content* analysis are demonstrated and conclusions about significance of quality and its management are formulated.

Key words: *quality of preschool education, quality management, education documents of the Republic of Lithuania, contextualization.*

Introduction

Tasks ascribed to preschool education link are rather complicated in the sense of both aim and process. In the conception of preschool education of the Republic of Lithuania (1989) it is indicated that this education: solves the most important tasks of child's socialization and (self)education, cherishes all child's abilities that determine personality's psychosocial and socio-cultural evolution. Besides, this document describes preschool education as primary link of education system, which can ensure successful child's learning in future. Results of preschool education are

ugdymo rezultatai dažniausiai aiškinami naudojantis interpretaciniais būdais. Todėl ikimokyklinio ugdymo teoretikai tiek Lietuvoje, tiek ir užsienyje (Whitebook, Belm 1996) formuluoja klausimus, kaip nustatyti ikimokyklinio ugdymo efektyvumą ir kokių būdu fiksuoti jo rezultata. Epstein (1993) nuomone, šie klausimai yra svarbūs tėvams, pedagogams, vadovams, visuomenei, kuri tiesiogiai ar netiesiogiai dalyvauja vaiko ugdymosi procesuose ir domisi jo kokybe. Helburn (1995) teigia, jog tėvai yra svarbiausi ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotojai, galintys nulemti jo procesą ir rezultatus.

Lietuvoje ikimokyklinio ugdymo kokybę grindžiama normatyviniais švietimo dokumentais (LR švietimo įstatymas, 2003; Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989; Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos, 2003 ir kt.). Jie lemia ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų ir pedagogų orientacijas vaikų ugdymo kokybei, rezultatų vertinimui ir įsivertinimui, projektuoja pedagogų veiklą, reprezentuoja tam tikras ugdymo vertybes, reikšmingas kokybės prasmų sampratai. Dokumentų analizė yra viena svarbiausių švietimo įstaigų vadovų kompetencijų, leidžianti valdyti kokybės procesus ir rezultata (Barvidienė, Kasiulis, 2001, Ruževičius, 2006). Tačiau kokybės ir jos valdymo esmių apibūdinimas remiantis LR švietimo sistema ir ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais tiek teorine, tiek ir empirine prasmėmis yra gana sudėtingas klausimas. Visų pirma todėl, jog ikimokyklinio ugdymo kokybės klausimams Lietuvoje nėra parengta specialių dokumentų, išskyrus Ikimokyklinio ugdymo mokyklų vidaus audito metodiką (2005). Viena priežasčių yra ta, jog ikimokyklinio ugdymo grandis Lietuvoje vis dar tebėra suvokiama kaip neturinti savaiminio reikšmingumo ugdymo kokybės rezultatui. Todėl LR esminiuose švietimo dokumentuose (LR Švietimo įstatymo (2003), LR Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos (2003)) ji yra įprasminama kaip atliekanti vaiko tęstinio ugdymo(-si) „šeima ir mokykla“ tarpininkavimo funkcijas.

Lietuvoje nėra mokslinių tyrimų, skirtų ikimokyklinio ugdymo kokybės sampratos ir jos valdymo klausimams. Kokybė tam tikrais aspektais apžvelgiama švietimo politikos ir vadybos problemų analizei skirtuose mokslo darbuose (Jackūnas, 2006, Purvaneckienė, 2001, Ruževičius, 2006, Neifachas, 2002, Želvys, 2003). Todėl stokojama

usually explained using interpretation methods. Thus, theorists of preschool education in Lithuania and abroad (Whitebook, Belm, 1996) formulate questions: how to determine effectiveness of preschool education and how to record its result? Epstein (1993) says that these issues are important to parents, teachers, heads, society that directly or not participate in the processes of child's education and are interested in its quality. Helburn (1995) states that parents are the most important consumers of preschool education services, who may influence process and results.

Preschool education quality in Lithuania is based on normative education documents (Law on Education of the Republic of Lithuania, 2003; Conception of Preschool Education of Lithuanian Children 1989; Guidelines of State Education Strategy of 2003–2012, 2003, etc.). They determine: orientations of heads and pedagogues of preschool education institutions towards children's education quality, evaluation of results and self-evaluation, project pedagogue's activities, represent certain education values important for conception of quality meanings. Documents' analysis is one of the most important competences of heads of education institutions that allows managing quality's processes and results (Barvidienė, Kasiulis, 2001, Ruževičius, 2006). However, description of quality and its essence referring to documents regulating education system and preschool education in theoretical and empiric senses is quite a complicated issue. Firstly, because in Lithuania there are no specially prepared documents for the issues of preschool education quality except Methods of Internal Audit of Preschool Education Schools (2005). One of the reasons, the link of preschool education in Lithuania is perceived as having no importance to education quality results. Thus, in main education documents (Law on Education of the Republic of Lithuania (2003), Guidelines of State Education Strategy of 2003–2012) it is perceived as performing mediator's functions of child's continuous learning "family and school".

In Lithuania there are no scientific researches about issues of conception and management of preschool education quality. Quality in some aspects is surveyed in scientific works of analysis of education politics and management problems (Jackūnas, 2006, Purvaneckienė, 2001, Ruževičius, 2006, Neifachas, 2002, Želvys, 2003). There is a lack of necessary instruments for analysis of meanings of preschool education quality and examples of explanation of its results.

ties ikimokyklinio ugdymo kokybės prasmę analizei reikalingų instrumentų, tiek ir jos rezultatų aiškinimo pavyzdžių.

Tai suponuoja mūsų tyrimo **problemą**: kokiuose LR švietimo dokumentų kontekstuose aiškinama ikimokyklinio ugdymo kokybės ir jos valdymo prasmės ir kaip jų pagrindų gali būti suprasta kokybės esmė?

Tyrimo objektas – ikimokyklinio ugdymo kokybės ir valdymo prasmės.

Tyrimo tikslas – atliekant pagrindinių Lietuvos Respublikos švietimo dokumentų analizę nustatyti ikimokyklinio ugdymo(-si) kokybės prasmę kontekstus, paaiškinančius jos esmę ir valdymo ypatumus.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, dokumentų *content* analizė.

Tyrimo metodologija – ikimokyklinio ugdymo kokybė straipsnyje aiškinama per esmines šio reiškimo charakteristikas, tokias kaip: išskirtinumas (angl. *quality as exception*, Harvey, Green, 1993, Savickienė, 2005), tobulumas (angl. *quality as perfection*, Harvey, Green, 1993, Savickienė, 2005), pasikeitimas (angl. *quality as transformation*, Harvey, Green, 1993), gerinimas, tobulinimas (angl. *quality as enhancement or improvement*, Tam, 2001, Žiliėnienė, 2003) vartotojų poreikių tenkinimas (angl. *quality as customer satisfaction*, Ruben, 1995, Savickienė, 2005), reikalavimų arba standartų atitikimas (angl. *quality as conformance*, Sallis, 2002, Savickienė, 2005).

Tyrimo remiamasi *kokybės sampratos klasifikavimu pagal du skirtingus požiūrius*: a) kokybė aiškinama per institucijų veiklos *rezultatą* bei iškeltų *tikslų įgyvendinimą* ir siejama su *tobulumu, tikslų atitikimu, vartotojų poreikių tenkinimu*; b) į kokybę žvelgiama kaip į *procesus*, kurie yra susiję su rezultatų *įgyvendinimu ir siekimu*. Šie požiūriai yra sąlygojami *vertybių ir efektyvumo*, nes „kokybė klasikinio tobulumo siekimo prasme visada yra pagrindinė vertybė...“ (Westerheijden, 2005, p. 68). Todėl kokybė dažniausiai apibūdinama tokia vertybiniame kontekste: kokybė – tai, kas patrauklu, kas tinkama, ką galima suprasti, įvertinti, ką galima pamatyti ir apie ką galima informuoti (Whitebook, Bellm, 1996). Mūsų tyrimo atveju būtent šis kontekstas teorine prasme yra pamatinis. Siekiama suprasti, kurie kontekstai, aiškinantys kokybę ir jos valdymą, informacine prasme yra reikšmingi, bei siekiama atsakyti į klausimą, kaip LR švietimo dokumentų kontekstų pagrindų galima suprasti kokybės ir jos valdymo prasmes.

Švietimo politiką reglamentuojančių dokumentų

It supposes our research **problem**: in what contexts of education documents of the Republic of Lithuania meanings of preschool education quality and its management are explained and how on their basis essence of quality may be understood.

Object of the research – senses of preschool education quality and management.

Aim of the research – performing analysis of main education documents of the Republic of Lithuania to determine contexts of senses of preschool education quality explaining its essence and management peculiarities.

Methods of the research – analysis of scientific literature, documents' *content* analysis.

Methodology of the research – in the article preschool education quality is explained through main characteristics of this phenomenon such as: *quality as exception* (Harvey, Green, 1993, Savickienė, 2005), *quality as perfection* (Harvey, Green, 1993, Savickienė, 2005), *quality as transformation* (Harvey, Green, 1993), *quality as enhancement or improvement*, (Tam, 2001, Žiliėnienė, 2003), *quality as customer satisfaction*, (Ruben, 1995, Savickienė, 2005), *quality as conformance*, (Sallis, 2002, Savickienė, 2005).

In research we refer to *classification of quality conception according to two attitudes to it* (a) quality is explained through the *result* of institutions' activities and *implementation of aims* and is related to *perfection, reference to aim, satisfaction of consumers' needs*; (b) quality is perceived as *processes* that are related to *implementation and achievement* of results. These attitudes are conditioned by *values* and *effectiveness*, because “quality in the sense of achievement of classical perfection always is the main value...” (Westerheijden, 2005, p. 68). Thus quality is usually described in the following value context: quality – what is attractive, what is suitable, what can be understood, evaluated, what can be seen and what can be informed about (Whitebook, Bellm, 1996). In the case of our research namely this context is basic in theoretical sense. We try to understand which contexts explaining quality and its management from information sense are meaningful and to answer the question: how it is possible to understand the meanings of quality and its management based on education documents of the Republic of Lithuania.

Purpose of analysis of documents regulating education politics as Bower (2002) indicates – to reveal the system of unimplemented values, which may be real-

analizės paskirtis, kaip nurodo Bower (2002), – atskleisti neįgyvendintų vertybių sistemą, kuri gali būti realizuojama viešais veiksmais, nukreiptais į kokybę. Aiškinantis kokybės sampratą reikšmingas tiek tekstas, tiek kontekstas, kurių prasminė analizė padeda suvokti pageidaujamų veiksmų sistemą ir logiką, orientuotą į vertybių sistemas. Kokybė gali būti valdoma suprantant jos esmę ir susitarant dėl veiksmų. Todėl siūloma (Cavanagh, 1997) į analizuojamą dokumentą žvelgti kaip į konceptą, kuris suteikia informaciją apie kokybės esmės bei jų supratimui būtina turinį, įprasminantį ir tam tikras veiklos vertybes.

LR švietimo dokumentų turinio analizė (*content analysis*) atlikta pasitelkus 8 esminius dokumentus (žr. 1 lent.), iš kurių trys yra bendro pobūdžio, o kiti – specializuoti, skirti ikimokyklinio ugdymo grandžiai. Kokybės sampratai reikšmingi ir LR švietimo strateginę kryptį įprasminantys dokumentai, kurie pagrindžia ikimokyklinių įstaigų veiklos kryptingumą kokybiško proceso ir rezultato link (LR Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos, 2003). Analizuojamus dokumentus sąlyginai galima suskirstyti į tokias grupes: socialiniai-politiniai vaiko ir jo teisių apsaugos, švietimo raidos strategijos dokumentai bei specializuoti ikimokyklinį ugdymo procesą, rezultatai bei įstaigų veiklą reglamentuojantys dokumentai.

ized by public actions directed to quality. Therefore, while explaining quality's conception both text and context are important the notional analysis of which help to understand system and logics of desirable actions oriented to the system of values. Quality can be managed when understanding its essence and agreeing upon actions. Accordingly, it is proposed to look at the analysed document as at the concept, which contains information about content of quality essence that gives sense to certain values of activities.

Content analysis of education documents of the Republic of Lithuania was performed using 8 essential documents (Table 1) 3 of which are of common nature and the rest – specialized, devoted for the link of preschool education. The documents giving sense to strategic direction of education of the Republic of Lithuania that validate singleness of activities of preschool institutions to qualitative process and result are important to the conception of quality (Guidelines of State Education Strategy of 2003–2012, 2003). The analysed documents notionally may be divided in such groups: social-political documents of protection of child and his rights and documents of strategy of education development and specialized documents regulating preschool education process, result and institutions' activities.

1 lentelė. Lietuvos Respublikos švietimą ir ikimokyklinį ugdymą reglamentuojantys dokumentai
Table 1. Documents regulating education of the Republic of Lithuania and preschool education

Dokumentų grupė Group of documents	Dokumentų pavadinimas Title of the document
Socialiniai-politiniai dokumentai Social-political documents	LR Vaiko teisių pagrindų įstatymas (1996) Law on Fundamentals of the Rights of the Child (1996)
Švietimo raidos strateginiai dokumentai Strategic documents of education development	LR švietimo įstatymas (2003); LR valstybinė švietimo strategijos (2003–2012 m.) nuostatos (2003) Law on Education of the Republic of Lithuania (2003); Guidelines of State Education Strategy of 2003–2012
Specializuoti ikimokyklinio ugdymo procesą ir rezultatai reglamentuojantys dokumentai Specialized documents regulating preschool education process and result	Ikimokyklinio ugdymo koncepcija (1989); LR Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (2005); LR Specialiojo ugdymo įstatymas (1989) Conception of Preschool Education (1989); Conception of Informal Education of Children of the Republic of Lithuania (1989) Law on Special Education of the Republic of Lithuania (1989)
Specializuoti ikimokyklinių įstaigų veiklas reglamentuojantys dokumentai Specialized documents regulating activities of preschool institutions	Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas (2007); Ikimokyklinių įstaigų vidaus audito metodikos (2005) Law on Minimal and Medium Care of the Child (2007); Methods of Internal Audit of Preschool Institutions (2005).

Dokumentų analizės procedūros

Analizuojamieji dokumentai apima 1989–2008 m. Lietuvos švietimo ir ikimokyklinio ugdymo reformos procesus. Vieni jų nurodo vaikų ugdymo politinę, socialinę bei kultūrinę svarbą (LR Vaiko teisių pagrindų įstatymas, 1996), kiti yra bendrieji, strateginės švietimo raidos dokumentai (LR Švietimo įstatymas, 2003; LR Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatos, 2003). Be to, analizuojami ir specialieji dokumentai, skirti ikimokyklinio ugdymo sričiai, apimančios teorinį-empirinį ugdymo konceptualizavimą (Ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989; Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2005; LR Specialiojo ugdymo įstatymas, 1998) arba ikimokyklinių įstaigų veiklos efektyvumo vertinimą ir įsivertinimą (Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007; Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodika, 2005). Visi šie dokumentai orientuoja ikimokyklinių įstaigų vadovus, pedagogus į įvairias socialines, kultūrinės, vadybines Lietuvos švietimo sistemos problemas, tarp jų ir ikimokyklinės posistemės funkcijas. Todėl analizuojami dokumentai apima Lietuvos švietimo sistemos paskirtį, tikslus bei ikimokyklinio ugdymo sistemos funkcijas. Be to, dokumentai lemia ir ikimokyklinio ugdymo(-si) proceso kryptį, jo rezultata, atskleidžia reikalavimus ugdymui. Vienas iš analizuojamų dokumentų yra specialiai skirtas kokybės vidiniam vertinimui bei įsivertinimui ir reglamentuoja šiuos procesus (Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodika, 2005).

Kokybinės turinio (content) analizės medžiagą sudaro tekstas, „gautas“ naudojant įvairias technikas. Taikomos tokios content analizės procedūros: 1) teksto turinys analizuojamas nuosekliai, žingsnis po žingsnio, remiantis konkrečios metodologinės procedūros taisyklėmis ir dalijant nagrinėjamą turinį į analitinius vienetus; 2) tekstas interpretuojamas remiantis iškeltais tyrimo klausimais, į kuriuos atsakoma pasitelkiant suformuluotas kategorijas ir subkategorijas. Pastarosios yra kaip neartikuliuoti, kokybės ir jos valdymo prasmės atskleidžiantys apibendrinimai, kurie reiškia, jog kiekvienas tyrimo tekstas su kitais siejamas remiantis prasmų panašumu. Prasmės tarpusavyje grupuojamos pagal tam tikrą šabloną: kokybės supratimas kaip *tobulumas, siekiamybė, kaip vertybė, nukreipta į tikslą ir į procesą*, kuris būdamas efektyvus sąlygoja ir *atitinkamą rezultatą*. Švietimo dokumentų teksto analizės metu išvelgiami ir akcentuojami tiek kokybės prasmę tiesiogiai atskleidžiantys kontekstai, tiek ir tie, kurie slypi už kitų giminingo turinio kontekstų, tačiau dokumentų sudarytojais jų neakcentavo ir neišskyrė.

Procedures of documents' analysis

Analysed documents cover processes of reform of Lithuanian education and preschool education during 1989-2008. Some of them indicate political, social and cultural importance of child's education (Law on Fundamentals of the Rights of the Child, 1996), others are general documents of strategic education development (Law on Education of the Republic of Lithuania 2003; Guidelines of State Education Strategy of 2003-2012, 2003). Besides, analysed and special documents of the sphere of preschool education covering theoretical-empiric conceptualization of education (Conception of Preschool Education, 1989; Conception of Informal Education of Children, 2005; Law on Special Education, 1998) or – evaluation and self-evaluation of effectiveness of preschool institutions' activities (Law on Minimal and Medium Care of the Child, 2007; Methods of Internal Audit of Preschool Institutions, 2005). All these documents orient the heads, teachers of preschool institutions to various social, cultural, managerial problems of Lithuanian education system including functions of preschool subsystem. Analysed documents involve purpose and aims of Lithuanian education system and functions of preschool education system. Moreover, documents determine the direction of process of preschool education, its result, reveal requirements for education. One of analysed documents is specially dedicated to internal quality evaluation and self-evaluation and regulate these processes (Methods of Internal Audit of Preschool Institutions (2005)).

Material of *qualitative content analysis* consists of text “obtained” using various techniques. The following content analysis procedures are applied: 1) the content of the text is analysed consecutively, step by step referring to the rules of particular methodic procedure and dividing analysed text into analytic units. 2) interpretation of the text is performed referring to research's questions and we answer them using formulated categories and subcategories. The latter are like non-articulated generalizations revealing meanings of quality and its management that mean that each text of the research is connected with others by the similarity of meanings. Meanings are grouped according to certain template: perception of quality is *perfection, value directed to the aim and process* which being affective determines *particular result*. During analysis of texts of education documents, contexts directly revealing quality's sense and those that are hidden behind other contexts having close content are penetrated and emphasized but documents' compilers have not emphasized them.

Tyrimo rezultatai

Analizuosime kokybės prasmių kontekstus LR Vaikų teisių pagrindų įstatyme (žr. 2 lent.).

Research results

We will analyse the contexts of quality meanings in the Law on Fundamentals of the Rights of the Child (table 2).

2 lentelė. Ugdymo kokybės kategorijos LR Vaikų teisių pagrindų įstatyme (1996)

Table 2. Categories of Education Quality in the Law on Fundamentals of the Rights of the Child of the Republic of Lithuania (1996)

Kategorija Category	Subkategorija Subcategory	Sk. No.	Teiginiai / Statements
Vaiko atstovai Representatives of the child	Tėvai Parents	3	„teisėti vaiko atstovai yra tėvai, įtėviai, globėjai“ [1; 1] “parents, foster parents are legal representatives of the child” [1;1]
	Įtėviai Foster parents		
	Globėjai Foster parents		
Tėvų ir kitų teisėtų atstovų pareigos Duties of parents and other legal representatives	Tinkamos sąlygos vaiko gyvenimui šeimoje Suitable conditions for the child to live in a family	2	„tėvai ir kiti teisėti vaiko atstovai privalo sudaryti tinkamas sąlygas vaikui gyventi ir augti šeimoje, rūpintis juo“ [1, 2; 3] “parents and other legal representatives of the child must create suitable conditions for the child to live and grow up in a family, take care of the child” [1, 2; 3]
	Rūpinimasis vaiku Care of the child		
Vaiko socialinės teisės Social rights of the child	Teisė į mokslą Right to study	4	„teisė į mokslą, žodžio laisvę, naudotis įvairia humanitarine informacija, dalyvauti visuomenės gyvenime“ [1; 1, 3, 4, 5, 6] “right to studies, freedom of speech, right to use various humanitarian information, participate in society’s life” [1; 1, 3, 4, 5, 6]
	Teisė į žodžio laisvę Right to freedom of speech		
	Teisė naudotis humanitarine informacija Right to use humanitarian information		
	Teisė dalyvauti visuomenės gyvenime Right to participate in society’s life		

Ugdymo kokybė kontekstualizuojama trimis kategorijomis: „Vaiko atstovai“, „Tėvų ir kitų teisėtų atstovų pareigos“, „Vaiko socialinės teisės“. Išsamiausias yra kategorijos „Vaiko socialinės teisės“ (4 subkategorijos) turinys, nurodant, jog vaikai „turi teisę į mokslą“, „žodžio laisvę“, „įvairią humanitarinę informaciją“, „dalyvavimą visuomenės gyvenime“. Kategorijos „Vaiko atstovavimas“ prasmės atskleidžiamos subkategorijomis (3): „tėvai“, „įtėviai“, „globėjai“. Mažiau dėmesio skiriama kategorijos „Tėvų ir kitų teisėtų atstovų pareigos“ turiniui. Ši kategorija atskleidžiama per tokias subkategorijas (2): „tinkamos sąlygos vaiko gyvenimui šeimoje“, „rūpinimasis vaiku“. LR Vaikų teisių pagrindų įstatyme pabrėžiama, jog ugdymo kokybės procesas ir rezultatas tampa svarbus tam tikroms suaugusiųjų žmonių grupėms (tėvams, įtėviams, globėjams). Be to, prasminiai kontekstai leidžia suvokti, kad ugdymo, kaip kokybiškos paslaugos, tiesioginiai vartotojai yra vaikai, netiesioginiai – tėvai, įtėviai, globėjai. Akcentuojama, kad šis

Education quality is contextualized by three categories: “Child’s representatives”, “Duties of parents and other legal representatives”, “Child’s social rights”. The most detailed content is in the category “Child’s social rights” (4 subcategories) indicating that children “have rights to education”, “freedom of speech”, “various humanitarian information”, “participation in society’s life”. The senses of category “Child’s representation” are revealed by subcategories (3): “parents”, “foster parents”, “guardians”. Less attention is paid to the content of categories “Duties of parents and other legal representatives”. This category is revealed through such subcategories (2): “suitable conditions for child’s life in a family”, “care of the child”. In this way the Law on Fundamentals of the Rights of the Child of the Republic of Lithuania stresses that the process and result of education quality become important for certain groups of people (parents, foster parents, guardians). In addition, meaningful contexts let understand that children are direct users of education, as quality service, indirect – parents, foster

virtotojas veikia kaip tam *tikras neformalusis vaiko ugdymo kokybės priežiūros institutas*, kuris turi ir teisinius įpareigojimus: rūpintis ne tik vaiko formaliu ugdymu švietimo įstaigose, bet ir neformaliu šeimoje. Tėvų, įtėvių, globėjų priežiūros turinys apima: vaiko gyvenimo ir augimo sąlygas šeimoje. Šis ugdymo kokybės priežiūros kontekstas papildomas dar vienu – *tėvų pareigos*, į kurias įeina rūpinimasis vaiku. Tokiu būdu akcentuojamos ne tik ugdymo kokybės priežiūros funkcijos (tėvų, įtėvių, globėjų), bet ir dalyvavimo galimybės vaikų kokybiško ugdymo(-si) procesuose.

LR Vaikų teisių pagrindų įstatyme (1996) nurodoma, jog vienas svarbiausių ugdymo kokybės dalyvių yra vaikas. Jo dalyvimą palaikanti sąlyga – teisių užtikrinimas (mokslą, žodžio laisvę, dalyvavimą visuomenės gyvenime ir kt.). Taigi, šiame dokumente kontekstualizuojamos vaiko ugdymo (gyvenimo) kokybei reikalingos sąlygos (materialinės, psichosocialinės). Į jas įeina ir vaiko teisės, kurių viena pagrindinių yra laisvė ir priėjimas prie humanitarinio pobūdžio informacijos. Taigi LR Vaikų teisių pagrindų įstatyme (1996) kontekstualizuojamos sąlygos sėkmingam vaiko, kaip šiuolaikinės informacinės visuomenės dalyvio, ugdymui(-si), nes būtent vaiko gauta jam būtina humanitarinio pobūdžio informacija lemia jo socialinį aktyvumą.

Paanalizuosime ugdymo kokybės kategorijas Švietimo įstatyme (2006).

parents. It is stressed that this user acts as a particular informal institute of supervision of child's education quality that has legal obligations: to take care not only of child's formal education in education institutions but informal as well – in a family. The content of parents, foster parents' care is quite wide: conditions of child's life and growth in a family. This context of supervision of education quality is supplemented by one more – parents' duties in particular, that cover care of the child. In this way not only functions (parents, foster parents) of supervision of education quality are stressed but also participation possibilities in the processes of children's good-quality education.

In the Law on Fundamentals of the Rights of the Child (1996) it is indicated that one of the most important participants of education quality is a child. Condition supporting his participation: security of rights (to studies, freedom of speech, participation in society's life, etc.). In this document conditions (material, psychosocial) necessary for child's education (life) are contextualized. They also involve child's rights where one of the main is freedom and access to humanitarian information. In this way, in the Law on Fundamentals of the Rights of the Child (1996) conditions for successful child's, as participant of modern information society, development are contextualized because child's right to receive necessary humanitarian information influences his social activeness.

We will analyse the categories of education quality in the Law on Education (2006).

3 lentelė. **Ikimokyklinio ugdymo kokybės kategorijos LR Švietimo įstatyme (2006)**
Table 3 .**Categories of preschool education in the Law on Education of the Republic of Lithuania (2006)**

Kategorija Category	Subkategorija Subcategory	Sk. No.	Teiginiai Statements
Ugdymo paskirtis Purpose of education	Vaiko prigimtiniai poreikiai Natural child's needs	3	„padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninius, socialinius, pažintinius poreikius“ [2; 1; 2;] “to help the child to satisfy natural, cultural, ethnic, social, cognitive needs” [2; 1; 2;]
	Vaikų kultūriniai, etniniai poreikiai Cultural, ethnic children's needs		
	Vaikų socialiniai, pažinimo poreikiai Children's needs of social cognition		
Ugdymo institucionalizavimas Institutionalization of education	Ugdymas šeimoje Education in family	2	„ikimokyklinis ugdymas vyksta šeimoje, o tėvams (globėjams) pageidavus ar atsakingoms už vaiko teisių apsaugą institucijoms rekomendavus, pagal ikimokyklinio ugdymo programą“ [2; 3; 4] “preschool education is in a family, but upon parents' (foster parents') request or under recommendations of institutions responsible for protection of child's rights preschool education is according to the programme of preschool education” [2; 3; 4]
	Tėvų ir vaikų teisių apsaugos institucijų pageidavimai ir rekomendacijos ugdymui pagal programas Requests and recommendations of institution of protection of parents and children's rights for the education under the programmes		

3 lentelės tęsinys
Continued of Table 3

Kategorija Category	Subkategorija Subcategory	Sk. No.	Teiginiai Statements
Informacijos tėvams turinys ir prieinamumas Content and accessibility of information for parents	Informacija apie vaiko būklę Information about child's condition	4	„gauti informaciją apie vaiko būklę, ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, elgesį“ [2; 4; 5; 6; 7] “receive information about child's condition, education and self-education needs, progress, behaviour” [2; 4; 5; 6; 7]
	Informacija apie ugdymo poreikius Information about education needs		
	Informacija apie vaiko pažangumą Information about child's progress		
	Informacija apie vaiko elgesį Information about child's behaviour		
Bendradarbiavimo su tėvais tikslai Aims of cooperation with parents	Ugdymo problemų sprendimas Solution of education problems	4	„dalyvauti parenkant vaikui ugdymo programą, formą, mokyklą ar kitą švietimo tiekėją“ [2; 7; 8; 9; 10] “participate when choosing education programme, form, school or other education provider” [2; 7; 8; 9; 10]
	Ugdymo programos parinkimas Selection of education programme		
	Ugdymo formų, mokyklos parinkimas Selection of education forms, school		
	Kito švietimo tiekėjo parinkimas Selection of another education contractor		
Dalyviai Participants	Švietimo paslaugų teikėjai Contractors of education services	4	„bendradarbiauti su švietimo teikėju, mokytojais, kitais specialistais, teikiančiais specialiąją, psichologinę, socialinę, specialiąją pedagoginę pagalbą, sveikatos priežiūrą, sprendžiant vaiko ugdymosi klausimus“ [2; 10; 11; 12; 13] “cooperate with education contractors, teachers, other specialists providing special, psychological, social, special education help, health care when discussing questions of child care” [2; 10; 11; 12; 13]
	Mokytojai Teachers		
	Specialistai, teikiantys specialiąją, psichologinę pagalbą Specialists providing with special psychological help		
	Sveikatos priežiūros specialistai Specialists of health care		

Ugdymo kokybė atskleidžiama tokiomis kategorijomis ir subkategorijomis: „Ugdymo paskirtis“ (3 subkategorijos), „Ugdymo institucionalizavimas“ (2 subkategorijos), „Informacijos tėvams turinys ir prieinamumas“ (4 subkategorijos), „Bendradarbiavimo su tėvais tikslai“ (4 subkategorijos), „Dalyviai“ (4 subkategorijos). Tokiu būdu LR Švietimo įstatyme (2006) skiriamas dėmesys tėvų informavimo, bendradarbiavimo ir dalyvavimo procesams, nurodant informacijos tėvams turinį, bendradarbiavimo tikslus ir dalyvių grupes. Ikimokyklinė įstaiga ir ugdymo kokybė yra suvokiama kaip tėvams teikiamų (švietimo ir ugdymo) paslaugų sritis. Tačiau paslaugos vartotojas yra suprantamas vienpusiškai. Akcentuojamas vienas esminių kokybės užtikrinimo principų – tai į vaiką (vartotoją) orientuoto ugdymosi krypties būtinumas. Pasidaro neaiški tėvų dalyvavimo, bendradarbiavimo su ugdymo institucija kokybės prasmė. Analizuojamas tik bendradarbiavimo su tėvais turinys ir nurodoma jo paskirtis.

Education quality is disclosed by such categories and subcategories: “Education purpose” (3 subcategories), “Education institutionalization” (2 subcategories), “Content and accessibility of information for parents” (4 subcategories), “Aims of cooperation with parents” (4 subcategories), “Participants” (4 subcategories). In this way, in the Law on Education of the Republic of Lithuania (2006) attention is paid to processes of information, cooperation and participation of parents indicating content of information for parents, aims of cooperation and participants' groups. Preschool institution and education quality is considered as sphere of services (education and training) provided for parents. However, the user of services is understood in one way. One of essential principles of quality assurance – necessity of direction of child-oriented (user) education is emphasized. Sense of quality of parents' participation, cooperation with education institution remains unclear. Only content of cooperation with parents is analysed and its purpose is indicated.

Paanalizuosime ugdymo kokybės ir valdymo kategorijas Valstybinės švietimo strategijos (2003–2012 m.) nuostatose, 2003 (žr. 4 lent.).

We will analyse categories of education quality and management in Guidelines of State Education Strategy (2003–2012), 2003 (table 4).

4 lentelė. **Ikimokyklinio ugdymo kokybės kategorijos Valstybinės švietimo strategijos (2003–2012 m.) nuostatose (2003)**
Table 4. **Categories of preschool education quality in Guidelines of State Education Strategy (2003–2012) (2003)**

Kategorija Category	Teiginiai Statements
Ikimokyklinio ugdymo paslaugų plėtotė Development of preschool education services	„išplečiamos ikimokyklinio ugdymo paslaugos“ [1] “preschool education services are expanded” [1]
Šeimų informavimas, konsultavimas Information, consultation of families	„sukuriama šeimų pedagoginio informavimo ir konsultavimo sistema“ [1; 2; 3] “system of pedagogic information and consultation of families is created” [1; 2; 3]

Ikimokyklinio ugdymo kokybę apibūdinama dvejopo pobūdžio kategorijomis: „Ikimokyklinio ugdymo paslaugų plėtotė“, „Šeimų informavimas, konsultavimas“. Tokiu būdu *Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatose* (2003) visas dėmesys skiriamas ikimokyklinio ugdymo paslaugoms, jų turiniui bei plėtotei, nurodant, jog „išplečiamos ikimokyklinio ugdymo paslaugos“ ir „sukuriama šeimų pedagoginio informavimo ir konsultavimo sistema“. Tačiau stokojama paslaugų kokybės sampratos bei konkrečios paslaugos, su kuria siejama ikimokyklinio ugdymo kokybė, tai – šeimų informavimo bei konsultavimo turinio ir šios veiklos kokybę įprasminančių kontekstų aiškinimo.

Atliksime dviejų dokumentų *Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijos (2005) ir Specialiojo ugdymo įstatymo (1998)* kokybės ir valdymo kategorijų analizę (žr. 5 lent.).

Quality of preschool education is described by two types of categories: “Development of consultation of families”. In this way all attention in *Guidelines of State Education Strategy (2003-2012), 2003* is paid to preschool education services, their content and development indicating that “preschool education services are extended” and “system of pedagogic information and consultation of families is created”. However, we lack the conception of services quality and particular service with which preschool education quality is related, it is information and consultation content of families and contexts verifying quality of these activities.

We will proceed to analysis of categories of quality and management of two documents *Conception of Informal Children’s Education (2005) and Law on Special Education (1998)* (table 5).

5 lentelė. **Ikimokyklinio ugdymo kokybės ir valdymo kategorijos Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijose (2005) ir Specialiojo ugdymo įstatyme (1998)**
Table 5. **Categories of preschool education quality and management in the Conception of Informal Children’s Education (2005) and Law on Special Education (1998)**

Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2005 Conception of informal children’s education	Kategorija Category	Subkategorija Subcategory	Sk. No	Teiginiai Statements	
	Neformalaus vaikų švietimo esmė Essence of informal children’s education	Kryptinga veikla Focused activities	Vaiko tapsmas sąmoninga asmenybe Child’s becoming a conscious personality	3	„kryptinga veikla, padedanti vaikui įgyti kompetencijos, tapti sąmoninga asmenybe“; “focused activities helping a child to obtain competences, to become a conscious personality”;
		Kompetencijų ugdymas Development of competences			
		Veikla Activities			
Kompetencijų ugdymosi procesas Process of competence development	Pasirinktos krypties veikla Activities of a chosen direction	2	„kompetencijos įgyjamos per pasirinktos krypties veiklą“ “competences are acquired through activities of the selected direction”		
Kompetencijų įtaka formaliajam vaikų ugdymui Influence of competences upon children’s education	Sėkmingas ugdymas; Formaliojo švietimo sistema Successful education; System of formal education	2	„įgyjamos kompetencijos turės įtakos sėkmingam vaiko ugdymui(-si) formaliojo švietimo sistemoje“ “acquired competences will influence successful child’s education in the system of formal education”		

5 lentelės tęsinys
Continued of Table 5

	Kategorija Category	Subkategorija Subcategory	Sk. No	Teiginiai Statements
Specialiojo ugdymo įstatymas Law on Special Education	Specialiosios pagalbos teikimo organizavimas Organisation of special help	Ikimokyklinių įstaigų bendrosios grupės General groups of preschool institutions	2	„specialiujų poreikių ikimokyklinio amžiaus vaikai ugdomi ikimokyklinio ugdymo įstaigų bendrosiose ir specialiosiose grupėse“ “children with special needs of preschool age are educated in general and special groups of preschool education institutions”
		Ikimokyklinių įstaigų specialiosios grupės Special groups of preschool institutions		
	Pagalbos teikimo namuose gavėjai Recipients of help at home	Vaikai, negalintys lankyti ikimokyklinių įstaigų Children unable to attend preschool institutions	1	„negalintiems lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigų pagalba teikiama namuose“ “for those who are not able to attend preschool education institutions help is provided at home”

Abiejuose dokumentuose ypač akcentuojami du institucijų, teikiančių pagalbą vaikams, tipai. Tai ikimokyklinės įstaigos ir *specializuotos pagalbos vaikams tarnybos bei ikimokyklinių įstaigų specialistai*. Tačiau specialiosios pagalbos kokybė nekontekstualizuojama. Neformaliojo švietimo koncepcijoje (2005) visas dėmesys sutelkiamas į vaikų formaliųjų kompetencijų ugdymosi procesą bei nurodoma, jog įgyjamos kompetencijos turės įtakos sėkmingam vaikų ugdymui(-si) formaliojo švietimo sistemoje.

Apibūdinsime ikimokyklinio ugdymo kokybės kategorijų turinį *Ikimokyklinio ugdymo koncepcijoje* (1989) (žr. 6 lent.).

In both documents two types of institutions providing help for children are especially emphasized. They are – preschool institutions and *specialized services for help to children and specialists of preschool institutions*. However, quality of special help is not contextualized. In the Conception of Informal Education (2005) all attention is concentrated to education process of children’s formal competences and it is indicated that acquired competences will have influence on successful children’s education (self-education) in education system.

We will describe the content of categories of preschool education quality in the *Conception of Preschool Education* (1989) (table 6).

6 lentelė. Kokybės ir valdymo kategorijos *Ikimokyklinio ugdymo koncepcijoje* (1989)Table 6. Categories of quality and management in the *Conception of Preschool Education* (1989)

Kategorija Category	Subkategorija Subcategory	Sk. No.	Teiginiai Statements
Vaiko ugdymo šeimoje atmosfera Atmosphere for child’s education in family	Rūpestis, meilė, supratimas šeimoje Care, love, understanding in family	2	„tokia atmosfera turi būti šeimose ir šeimai talkinančiose ikimokyklinėse įstaigose“ “such atmosphere has to be in families and preschool institutions that help the family”
	Rūpestis, meilė, supratimas ikimokyklinėje įstaigoje Care, love, understanding in preschool institution		
Vaiko ugdymo šeimoje specifikos paisymas Observance of specificity of child’s education in family	Vaiko patyrimas Child’s experience	3	„atsižvelgti į vaiko ugdymo šeimoje specifika, vaiko patyrimą, nuostatas, įpročius“ “to refer to specificity of education in the family, child’s experience, attitudes, habits”
	Vaiko nuostatos Child’s attitudes		
	Vaiko įpročiai Child’s habits		

Kategorija Category	Subkategorija Subcategory	Sk. No.	Teiginiai Statements
Tėvų dalyvavimo turinys ir principai Content and principles of parents' participation	Lankymasis ikimokyklinėje įstaigoje ir problemų sprendimas Visits to preschool institution and solution of problems	2	„tėvai gali lankytis grupėje, dalyvauti veikloje, kartu su auklėtoja spręsti iškilusias pedagogines problemas. Šeimos ir darželio sąveika turi būti grindžiama abipuse pagalba ir supratimu“ “parents can visit the group, participate in activities, together with educator solve pedagogical problems. Interaction of family and kindergarten must be based on help and understanding”.
	Šeimos ir darželio sąveikos principai Principles of interaction of family and kindergarten		
Sąlygos vaiko ugdymui įstaigoje Conditions for child's education in institution	Natūrali, džiugi aplinka Natural, joyful atmosphere	4	„ikimokyklinėje įstaigoje turi būti sudaryta vaikui natūrali džiugi aplinka, užtikrinama jo globa. Be to, turi būti saugoma ir stiprinama fizinė ir psichinė vaiko sveikata“ “in preschool institution natural, joyful atmosphere must be created for a child, child's care must be ensured. Moreover, child's physical and mental health must be preserved and strengthened”
	Globos užtikrinimas Security of care		
	Saugumas ir fizinės vaiko sveikatos stiprinimas Safety and consolidation of child's physical health		
	Psichinės vaiko sveikatos stiprinimas Consolidation of child's mental health		
Žinios apie socialinės-pedagoginės pagalbos šeimai būdus Information about ways of social-pedagogical help for the family	Būdų išmanymas Knowledge about types	2	„žinoti pagrindinius paramos šeimai būdus ir paramą teikiančias institucijas“ “to know the main types of support for the family and institutions providing help”
	Žinoti, kokios institucijos teikia paramą Knowledge about institutions		
Žinios apie švietimą Information about education	Suaugusiųjų švietimo esmės išmanymas Knowledge about essence of adult education	3	„žinoti pagrindinius suaugusiųjų švietimo principus ir metodus“ “to know the main principles and methods of adult education”
	Suaugusiųjų švietimo principų išmanymas Knowledge about principles of adult education		
	Suaugusiųjų švietimo metodų išmanymas Knowledge about methods of adult education		
Ryšiai su visuomene Relations with society	Ryšiai su įvairiomis institucijomis Relations with various institutions	2	„užmegzti konstruktyvius ryšius su įvairiomis institucijomis bei kryptingai bendradarbiauti“ “to contract constructive relations with various institutions and cooperate with them”
	Kryptingas tarpinstitucinis bendradarbiavimas Focused cooperation among institutions		
Vaiko ugdymo efektyvumas Effectiveness of child's education	Efektyvumo pagrindimas Substantiation of effectiveness	2	„įrodyti tėvams ir visuomenei kvalifikuoto vaikų ugdymo efektyvumą ir jo reikalingumą“ “to prove parents and society the effectiveness of qualified children's education and its necessity”
	Efektyvumo įrodymai Evidences of effectiveness		

Ikimokyklinio ugdymo koncepcijoje (1989) kokybė kontekstualizuojama šiomis kategorijomis: „Atmosfera vaiko ugdymui šeimoje“, „Vaiko ugdymo šeimoje specifikos paisymas“, „Tėvų dalyvavimo turinys ir principai“, „Sąlygos vaiko ugdymui įstaigoje“, „Žinios apie socialinės-pedagoginės pagalbos šeimai būdus“, „Žinios apie švietimą“, „Ryšiai su visuomene“, „Vai-

In the Conception of Preschool Education (1989) quality is contextualized by these categories: “Atmosphere for child's education in the family”, “Observance of specificity of child's education in the family”, “Content and principles of parents' participation”, “Conditions for child's education in institution”, “Information about ways of social-pedagogical help for the family”, “Information about edu-

ko ugdymo efektyvumas“. Išsamiausiai ikimokyklinio ugdymo turinys apibūdinamas kategorijoje „Sąlygos vaiko ugdymui(-si) institucijose“ (3 subkategorijos), nurodant, jog vaikui yra būtina „natūrali, džiugi aplinka“, „globa“, „saugumas“, „fizinės sveikatos stiprinimas“, „psichinės sveikatos stiprinimas“. Gana išsamus ir kategorijos „Žinios apie socialinės-pedagoginės pagalbos šeimai būdus“ turinys (2 subkategorijos). Nurodoma, jog ikimokyklinių įstaigų darbuotojams yra būtinos žinios apie „pagrindinius paramos šeimai būdus“ ir „paramą teikiančias institucijas“. Be to, akcentuojama, jog ikimokyklinių įstaigų pedagogai turi išmanyti „suaugusiųjų švietimo esmę“ bei „pagrindinius suaugusiųjų švietimo principus“ ir „švietimo metodus“.

Mažiau akcentuojamas turinys kategorijoje „Vaiko ugdymo efektyvumas“ (2 subkategorijos). Teigiama, jog *ugdymo efektyvumą pedagogui būtina argumentuoti ir įrodinėti*. Taigi, kokybė yra siejama su tam tikromis kokybės valdymo kompetencijomis: žinios ir informacija apie ugdymo procesą; gebėjimas jas kaupiti bei jų pagrindu argumentuotai įrodyti ugdymo kokybę tėvams bei kitoms socialinėms grupėms. Teigiama, jog tai būtina pagrįsti konkrečiais ugdymo proceso rezultatais. Be to, *Ikimokyklinio ugdymo koncepcijoje* skiriamas dėmesys „tėvų dalyvavimo turiniui ir principams“ (2 subkategorijos), „ryšiams su visuomene“ (2 subkategorijos). Subkategorijos nusako sąlygas ikimokyklinio ugdymo kokybei, nurodo, jog „tėvai gali lankytis grupėje, dalyvauti veikloje, kartu su auklėtoja spręsti iškilusias pedagogines problemas“. Be to, teigiama, jog „šeimoms ir darželio sąveika turi būti grindžiama abipuse pagalba ir supratimu“. Kategorijos „Ryšiai su visuomene“ turinys aiškina, jog ryšiai yra suprantami kaip sąlyga kokybiškam ikimokyklinio ugdymo funkcionavimui, nes tai padeda „užmegzti konstruktyvius ryšius su įvairiomis institucijomis bei kryptingai bendradarbiauti“.

Taigi, *Ikimokyklinio ugdymo koncepcijose* (1989) ypač daug dėmesio skiriama vaikų ugdymo sąlygoms šeimoje ir ikimokyklinėse įstaigose (tiek išorinėms, tiek ir vidinėms). Akcentuojama vaiko prigimtį atitinkančios aplinkos būtinumas (natūrali, džiugi). Teigiama, jog tokioje aplinkoje gali būti „saugoma ir stiprinama fizinė ir psichinė vaiko sveikata“. Koncepcijoje „*ugdymo kokybės*“ sąvoka *nevartojama, ji pakeičiama sąvoka „ugdymo efektyvumas“*. Be to, šiame dokumente ypač pabrėžiami ugdymo įstaigos ryšiai su šeima bei kitomis vaikui ir jo šeimai pagalbą teikiančiomis institucijomis, sprendžiančiomis vai-

cation”, “Relations with society”, “Effectiveness of child’s education”. The most detailed description of preschool education content is in the category “Conditions for child’s education in institutions” (3 subcategories), indicating that “natural, joyful atmosphere”, “care”, “safety”, “strengthening of physical and mental health” are necessary for a child. Quite detailed content has the category “Information about ways of social-pedagogical help for family” (2 subcategories). It is indicated that employees of preschool institutions must know about “main types of support for the family” and “institutions providing help”. It is also emphasized that teachers of preschool institutions must know “essence of adult education”, “main principles of adult education” and “education methods”.

Content in the category “effectiveness of child’s education” is less emphasized (2 subcategories). It is stated that *pedagogue must argue and prove education effectiveness*. Hence, quality is related to particular competences of quality management: knowledge and information about education process; ability to collect them and referring to them to prove education quality to parents and other social groups. This must be validated by concrete results of education process. In addition, in the *Conception of Preschool Education* attention is paid to “principles of parents’ participation” (2 subcategories), “relations with society” (2 subcategories). Subcategories define conditions for quality of preschool education indicating that “parents may visit group, participate in its activities, solve pedagogical problems together with the educator”. Moreover, it is stated that “interaction of family and kindergarten must be based on mutual help and understanding”. Content of category “Relations with society” explains that relations are perceived as the condition for qualitative functioning of preschool education, since it helps “to contract constructive relations with various institutions and cooperate”.

Therefore, in the conceptions of preschool education (1989) much attention is paid to conditions of children’s education in a family and preschool institutions (both internal and external). The necessity of environment (natural, joyful) corresponding child’s nature is emphasized. It is stated that in such environment “child’s physical and psychic health may be preserved and strengthened”. In the conception the concept “education quality” is not used, it is changed by the concept “education efficiency”. Besides, this document especially stresses relations of education institution with the family and other institutions providing help for a child and family and solving

ko socialines problemas. Kontekstualizuojama tokia ikimokyklinio ugdymo įstaigos paskirtis – socialinė-educacinė pagalba šeimai. Tačiau stokojama turinio, atskleidžiančio, *jog ikimokyklinė įstaiga yra ugdymo paslaugas teikianti vaikams švietimo organizacija*. Dokumente taip pat stokojama išplėtos ugdymo kokybės sampratos, turinio, orientuoto į ikimokyklinio amžiaus vaiko poreikius.

Paaikškinsime ikimokyklinio ugdymo kokybės ir valdymo kategorijų prasmes Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme (2007) (žr. 7 lent.).

child's social problems. Purpose of such preschool institution is contextualized – social-educational help for family. However, we lack the content which reveals that preschool institution is an education organisation providing services for children. Document also lacks the developed conception, content of education quality oriented to the needs of children of preschool age.

We will explain the meanings of preschool education quality and management categories in the Law on Minimum and Medium Care of the Child (2007) (Table 7).

7 lentelė. **Ikimokyklinio ugdymo kokybės ir valdymo kategorijos Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme (2007)**
Table 7. **Categories of quality and management of preschool education in the Law on Minimum and Medium Care of the Child (2007)**

Kategorija Category	Subkategorija Subcategory	Sk. No.	Teiginiai Statements
Atstovai Representatives	Vaiko tėvai Child's parents Vaiko įtėviai Vaiko globėjai Child's foster parents	3	„vaiko tėvai, įtėviai, globėjai ir kiti asmenys“ “child's parents, foster parents and other people”
Atstovų pareigos Duties of representatives	Rūpinimasis vaiku Vaiko auklėjimas Care of the child Child's upbringing Vaiko globojimas Vaiko atstovavimas Care of the child Representation of the child	4	„privalo rūpintis vaiku, jį auklėti, globoti, jam atstovauti“ “must take care of the child, educate, protect, represent the child”
Pagalbos vaikui rūšys Types of help for the child	Socialinė Pedagoginė Psichologinė Specialioji pedagoginė Informacinė Social pedagogical Psychological special educational Informational	5	„vaikui teikiama socialinė, pedagoginė, psichologinė, specialioji pedagoginė, informacinė ar kita pagalba“ “social educational, psychological, special educational, informational or other type of help is provided for the child”

Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo (2007) tikslas – sukurti vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių sistemą, kuri padėtų vaikui įveikti susiformavusį ydingą elgesį, išsiugdyti prasmingo individualaus ir visuomeninio gyvenimo sampratą. Vaiko atstovai pagal šį Įstatymą yra vaiko tėvai, įtėviai, globėjai, rūpintojai ir kiti asmenys, kurie privalo rūpintis vaiku, jį auklėti, globoti, jam atstovauti, ginti jo teises ir teisėtus interesus.

Ikimokyklinio ugdymo kokybė kontekstualizuojama tokiais kategorijomis ir subkategorijomis: „atstovai“ (3 subkategorijos), „atstovų pareigos“ (4 subkategorijos), „pagalbos vaikui rūšys“ (5 subkategorijos). Išsamiausiai apibūdinamas dviejų kategorijų turinys: „atstovų pareigos“ ir „pagalbos vaikui rūšys“. Nurodomas pareigų turinys rūpinimosi, auklėjimo, globojimo ir atstovavimo srityse. Tokiu būdu yra apibūdinamos visos vaiko gyvenimui ir jo kokybiškam ugdymui(-si) svarbiausios suaugusiųjų pareigos. Pagalbos vaikui tu-

The aim of the *Law on the Child's Minimum and Medium Care (2007)* to create a system of means of child's minimum and medium care which would help the child to overcome faulty behaviour, to develop conceptions of meaningful, individual and social life. According to this law, child's parents, foster parents, guardians and other people who must take care of the child, educate, represent him and defend his rights and legal interests are child's representatives.

Quality of preschool education is contextualized by the following categories and subcategories: “representatives” (3 subcategories), “duties of representatives” (4 subcategories), “types of help for the child” (5 subcategories). The description of content of two categories is the most detailed: “duties of representatives”, “types of help for the child”. Content of duties in the spheres of care, upbringing, representation is indicated. In this way all adults' duties necessary for child's life and qualitative (self)education are described. The

rinys taip pat atskleidžiamas nusakant egzistuojančias ir pageidaujamas pagalbos rūšis, tokias kaip „socialinė, pedagoginė, psichologinė, specialioji pedagoginė, informacinė ar kita pagalba“. Pagalbos rūšių ekstensyvi ir intensyvi plėtotė suprantama kaip sąlyga sėkmingam vaiko socializavimuisi ir ugdymuisi tiek šeimoje, tiek ir ikimokyklinėse įstaigose. Tačiau pabrėžiant rūpinimosi ir globos funkcijas, kurias teikia įvairūs vaiko atstovai (vaiko tėvai, įtėviai, globėjai ir kiti asmenys), neišskiriama itin svarbi vaiko kokybiškam ugdymuisi sritis – tinkama vaiko priežiūra namuose, apsaugojant jį nuo nepageidaujamų socialinės tikrovės reiškinių bei procesų įtakos, tarp jų ir multimedijos.

Paanalizuosime ikimokyklinio ugdymo kokybės kategorijų turinį ir prasmes *Ikimokyklinio ugdymo mokyklų vidaus audito metodikoje, 2005* (žr. 8 lent.).

content of help for the child is also revealed indicating existing and desirable types of help such as “social educational, psychological, special educational, informational and other help”. The extensive and intensive development of help types is understood as a condition for successful child’s socialization and self-education in the family and preschool institutions as well. However, emphasizing the functions of care and protection, that different child’s representatives provide (child’s parents, foster parents, and other people) especially important sphere of qualitative self-education of the child is not indicated – proper child’s supervision at home protecting him from influence of undesirable phenomena and processes of social reality and multimedia as well.

We will analyse the content and meanings of the categories of preschool education quality in the *Methods of Internal Audit of Preschool Institutions, 2005* (table 8).

8 lentelė. Ikimokyklinio ugdymo kokybės ir valdymo kategorijos Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodikoje (2005)

Table 8. Categories of quality and management of preschool education in the Methods of Internal Audit of Preschool Institutions (2005)

Kategorija Category	Subkategorija Subcategory	Sk. No.	Teiginiai Statements
Vaikų kultūra Children’s culture	Mokyklos kultūros dalis Part of school’s culture	4	„vaikų kultūra yra svarbi mokyklos kultūros dalis. Bendruomenės nariai pripažįsta vaikų kultūrą kaip vertybę, o vaikus aktyvius savo aplinkos kūrėjus“ “children’s culture is an important part of school’s culture. Community members acknowledge children’s culture as value and children – as active creators of their own environment”
	Vaikų kultūros pripažinimas Acknowledgement of children’s culture		
	Vaikų kultūra – vertybė Children’s culture – value		
	Vaikai – aplinkos kūrėjai Children – creators of environment		
Vaikus ugdanti aplinka Environment educating children	Jauki Homelike	5	„aplinka jauki, estetiška, saugi, pritaikyta bendruomenės narių poreikiams“ “homelike, aesthetic, safe environment adjusted to the needs of community members”
	Estetiška Aesthetic		
	Saugi Safe		
	Pritaikyta vaikui Adjusted for the child		
	Pritaikyta bendruomenės narių poreikiams Adjusted to the needs of community members		
Vaikų darželio mikroklimato bruožai Features of microclimate of kindergarten	Bendruomenės narių saugumas Safety of community members	2	„bendruomenės nariai jaučiasi saugūs, pasitiki vienas kitu“ “community members feel safe, trust each other”
	Bendruomenės narių tarpusavio pasitikėjimas Community members’ confidence in each other		
Šeimos dalyvavimo pobūdis vaiko ugdymo(-si) procese Character of family participation in the process of child’s education	Dalyvavimas aktyvus Active participation	2	„tėvai aktyviai ir prasmingai dalyvauja ugdymo procese“ “parents actively and meaningfully participate in education process”
	Dalyvavimas prasmingas Meaningful participation		

Dokumente ypač akcentuojama vaikų ugdanti aplinka. Šią kategoriją kontekstualizuoja tokios subkategorijos: „jauki“, „saugi“, „pritaikyta vaikui“, „pritaikyta bendruomenės poreikiams“. Taigi nurodomi kontekstai svarbūs ne tik *vaikų kokybiškam ugdymuisi, bet ir ugdytojų kokybiškai veiklai*. Kategorija „Vaikų kultūra“ atskleidžiama tokiomis subkategorijomis: „Mokyklos kultūros dalis“, „Vaikų kultūros pripažinimas“, „Vaikų kultūra – vertybė“, „Vaikai – aplinkos kūrėjai“. Tokiu būdu išryškintas *šiuolaikinio kokybiško ugdymo(-si) vienas svarbiausių bruožų, būtent orientavimasis į vaikų kultūrai būdingą aplinką*. Nurodoma, jog pedagogai turėtų suvokti vaikų kultūros svarbą ne tik ją toleruoti, bet ir ugdyti kaip vertybinį vaiko kokybiško ugdymo(-si) matą. Išryškintas vienas svarbiausių vaikų kultūros *požymių – vaikas yra kultūrinės aplinkos kūrėjas*. Tokiu būdu pedagogui atsiranda galimybė ugdymosi procesą orientuoti *į vaiką, skatinti jo aktyvų dalyvavimą kultūros kūrimo(-si) procesuose*. Šiame dokumente daug dėmesio skiriama ikimokyklinio ugdymo kokybės veiksniams, akcentuojant ikimokyklinės įstaigos mikroklimatą kaip bendruomenišką. Išryškintos tėvų, kaip ugdymosi proceso dalyvių, funkcijos bei nurodomi jų kokybiškos veiklos bruožai (bendravimas, bendradarbiavimas, aktyvus prasmingas dalyvavimas). Plėtojamas vaiko kokybiško ugdymo(-si) aksiologinis kontekstas: vaiko pažinimas, jo kultūros pripažinimas. Visa tai kontekstualizuojama *kokybiškos ikimokyklinės įstaigos funkcionavimo esmę atskleidžiančiame turinyje*. Tačiau šiame dokumente stokojama ugdymo rezultatus kontekstualizuojančių kategorijų, į kurias orientuojantis galima būtų suprasti ikimokyklinio ugdymo kokybės svarbą, jos vertinimo ir įsivertinimo prasmingumą.

Apibendrinsime mūsų atliktos LR švietimą ir ikimokyklinio ugdymo kokybę reglamentuojančių dokumentų analizės rezultatus. Nurodysime, kokie prioritetai teikiami kokybės ir valdymo kategorijoms ir kokio turinio pagrindu atskleidžiamos jų prasmės (žr. 9 lent.).

The document especially emphasizes the environment educating the child. This category is contextualized by such subcategories: “homelike”, “safe”, “adjusted to community needs”. Therefore, indicated contexts are important not only for *children’s qualitative education* but also for *qualitative activities of educators*. Category “Children’s culture” is revealed by the categories: “Part of school’s culture”, “Acknowledgement of children’s culture”, “Children’s culture – value”, “Children – creators of environment”. In this way *one of the most important features of modern qualitative education, especially orientation to environment characteristic to children’s culture* is emphasized. It is indicated that pedagogues should realize the importance of children’s culture, not only tolerate it but also develop as valuable measure of qualitative child’s education. One of the most important *features of children’s culture* is stressed – *child is a creator of cultural environment*. There appears opportunity for a pedagogue to orient education process towards a *child, stimulate his participation in the processes of culture creation*. This document pays much attention to factors of preschool education culture emphasizing community microclimate of preschool institution. Functions of parents as participants of education process are stressed, features of their qualitative activities are indicated (communication, active participation, cooperation). Axiological context of child’s qualitative education is developed: child’s cognition, acknowledgement of his culture. All this is contextualized *in content revealing the essence of functioning of qualitative preschool institution*. However, this document lacks categories contextualizing education results referring to which it would be possible to understand importance of preschool education quality, meaning of its evaluation and self-evaluation.

We will generalize the results of analysis of the documents regulating quality of education and preschool education of the Republic of Lithuania. We will indicate what priorities are given to categories of quality and management and on what basis of the content their meanings are revealed (table 9).

9 lentelė. Švietimo ir ikimokyklinio ugdymo kokybės ir valdymo prasiūmų kontekstai LR švietimo dokumentuose
 Table 9. Contexts of meanings of quality and management of education and preschool education in education documents of the Republic of Lithuania

Dokumentai Documents	Ugdymo kokybės ir valdymo prasiūmų kontekstai Contexts of meanings of education quality and management
LR Vaikų teisių apsaugos įstatymas (1996) Law on Prevention of Child's Rights of the Republic of Lithuania (1996)	Vaiko teisė į kokybišką ugdymą Child's right to qualitative education
LR švietimo įstatymas (2003) Law on Education of the Republic of Lithuania (2003)	Vaiko poreikių (pagrindinių) tenkinimas, tėvų teisės ir pareigos: galimybė pasirinkti vaiko ugdymo(-si) programas, dalyvauti ugdyme ir gauti informaciją apie vaiko ugdymosi procesą, rezultatus. Satisfaction of child's (basic) needs, parents' right and duties: opportunity to choose child's education, (self-development) programmes, participate in education and receive information about process and results of child's education.
Ikimokyklinio ugdymo koncepcija (1989) Conception of Preschool Education (1989)	Efektyvaus ugdymo sąlygos: vaiko ugdymas šeimoje, žinios apie socialinės paramos šeimai būdus ir suaugusiųjų švietimą, gebėjimas taikyti žinias, palaikyti ryšį su visuomene, ugdytojams bendradarbiauti tarpusavyje bei su kitomis socialinėmis grupėmis. Conditions of effective education: child's education in the family, information about ways of social support for family and adult education, ability to apply knowledge, maintain relation with society, to cooperate for the educators with each other and other social groups.
Valstybinė švietimo strategijos 2003–2012 m. nuostatos (2003) Guidelines of State Education Strategy of 2003 – 2012 (2003)	Ikimokyklinio ugdymo paslaugų plėtotė, prieinamumas, Šeimos pedagoginio informavimo ir konsultavimo sistemos sukūrimas. Development of preschool education services, accessibility. Creation of system of family's pedagogical information and consultation.
Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (2005); LR Specialaus ugdymo įstatymas (1998) Conception of Informal Children's Education (2005); Law on Special Education of the Republic of Lithuania (1998)	Socialinių, kognityvinių, kultūrinių vaiko kompetencijų ugdymas kaip sėkmingo tolesnio vaiko ugdymosi prielaida; vaiko galimybių užtikrinimas pasirenkant pageidaujamos veiklos kryptį, pagalba vaikui įgyjant joje papildomų kompetencijų. Development of social, cognitive, cultural competences of the child as precondition of successful child's further education; security of child's opportunities choosing desirable direction of activities, help for the child while acquiring additional competences.
Ikimokyklinio ugdymo mokyklų vidaus audito metodika (2005) Methods of Internal Audit of Preschool Education Schools (2005)	Vaikų kultūra kaip kokybiško ugdymosi (proceso) esminė sąlyga. Vaikų darželio mikroklimato kokybė kaip sąlyga ugdytojų (tėvų ir pedagogų) darniai veiklai. Kokybiško bendradarbiavimo požymiai: aktyvus, prasmingas tėvų dalyvavimas vaiko ugdymo(-si) procesuose. Children's culture as essential condition of qualitative education (process). Quality of microclimate in kindergarten as condition for successful activities of educators (parents and pedagogues). Characteristics of qualitative cooperation: active, meaningful parents' participation in the processes of child's education (self-education)

9 lent. matyti, kaip paskiras dokumentas akcentuoja kokybiško ugdymo proceso, rezultato ar dalyvių (tėvų ir pedagogų) kokybiškos veiklos bruožus. Remiantis jais *galima suprasti, kas yra kokybiškas ugdymas ir kokie jo valdymo požymiai*. Tačiau nėra pateikiama kokybės samprata, leidžianti formuoti ugdymo proceso ar rezultato esmės supratimą. Ypač išryškinamas ikimokyklinio ugdymo kokybės kontekstas, orientuotas į tėvus, vartotojus: jų poreikius švietimui, informacijai, žinioms apie pedagoginį procesą ir vaiko pasiekimus. *Parama tėvams*, suteikiant papildomas ugdymo paslaugas vaikams, yra suprantama *kaip ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybiško funkcionavimo sąlyga*. Ypač akcentuojamas *informacijos sistemos tėvams kūrimosi būtinumas ikimokyklinėse įstaigose*, nurodant, jog ši sistema yra kokybiško bendradarbiavimo su tėvais pamatas. Tačiau beveik visuose dokumentuose stokoja-

Table 9 illustrates how a separate document stresses features of qualitative activities of qualitative education process, result or participants (parents, teachers). Referring to them, *we may understand what qualitative education is and what its features of management are*. However, the conception of quality is not presented that allows forming perception of education process and result. Education quality context oriented to parents, consumers is especially stressed: needs for education, information, knowledge about education process and child's achievements. *Support for parents* providing additional education services for children is understood as *condition of qualitative functioning of preschool institution*. *Necessity of building of information system for parents in preschool institutions* is much emphasized, indicating that this system is the basis of qualitative cooperation with parents. All

ma orientacijos į vaiką kaip pagrindinį ikimokyklinio ugdymo paslaugų vartotoją. Minėtos orientacijos turinys labiausiai išryškėjo dviejuose dokumentuose: LR Vaikų teisių apsaugos įstatyme (1996), Ikimokyklinio ugdymo mokyklų vidaus audito metodikoje (2005).

Analizuojamuose dokumentuose ypač daug dėmesio skiriama galutiniam ikimokyklinio ugdymo tikslui jį atskleidžiant *per vaikui būtinų socialinių, kognityvinių kompetencijų sistemas*. Procesas yra grindžiamas naujos ugdymo(-si) kultūros samprata, suvokiant vaiką kaip ugdymo(-si) dalyvį, partnerį. Tačiau stojama sąsajų tarp ugdymo(-si) rezultato ir proceso. Nepakankamai išryškinama jų tarpusavio sąveikos svarba kokybei bei akcentuojamas vertybinis ikimokyklinio ugdymo kontekstas. Taigi, kokybė suprantama kaip socialinių, *kultūrinių sąlygų įvairovė, būtina ugdymo(-si) modernizavimui šiuolaikinėse įstaigose*. Vaiko kompetencijos yra suvokiamos kaip ugdymo(-si) rezultatas, kuris yra pasiekiamas per atitinkamą pedagoginę veiklą, nurodant, jog jos pagrindą sudaro vaiko pasaulio pažinimas bei jo prigimtinių galių sklaidai būtinų sąlygų sudarymas ugdyme.

Taigi LR Švietimo dokumentuose *kokybė suprantama kaip siekiamybė ugdymo proceso tobulumo prasme*, kurio realizavimui yra svarbi išorinių sąlygų visuma, tokių kaip vaiko priežiūros, rūpybos realizavimas, prigimtinių bei socialinio-kultūrinio pobūdžio teisių užtikrinimas. Viena tokių sąlygų yra ikimokyklinės įstaigos kaip organizacijos efektyvi vadyba, orientuota į ryšius su tėvais, visuomene. Kokybė nėra kontekstualizuojama kaip šiuolaikinė ikimokyklinė ugdymo vertybė, kurios raiška realybėje suprantama kaip sąlyga vaiko sėkmingam ugdymui(-si).

Išvados

LR Švietimo dokumentai yra teorinio empirinio pobūdžio žinių konstruktas, leidžiantis suvokti, kokiomis sąlygomis kokybė, kaip ugdymosi rezultatas, gali būti siekiama, valdoma. Kokybė aiškinama tų kontekstų pagrindu, kurių turinys orientuoja ugdytojus į kokybės procesą arba rezultatą, sąlygojamą išorinių veiksnių (socialinių, kultūrinių, vadybinių ir kt.). Ypač akcentuojamas vaiko kaip individo raiškai laisvių, teisių realizavimo būtinumas.

Kokybės kontekstų turinys atkleidžia kokybės esmę kaip tobulumo siekį ir ugdymo rezultatų ir reikalavimų atitikimą. Tobulumo siekis yra kontekstualizuojamas kaip *vertybė*, todėl daug dėmesio yra skiriama neįgyvendintų *vertybių akcentavimui*, vaiko teisės, vaikui tinkamos priežiūros organizavimas, vaiko interesų atstovavimas, specialistų kompetencijos,

documents lack *orientation to the child as the main consumer of preschool education services*. The mentioned content was obvious in two documents: Law on Prevention of Child's Rights of the Republic of Lithuania (1996), Methods of Internal Audit of Preschool Education Schools (2005).

In the analysed documents much attention is paid to the final aim of preschool education revealing it through *systems of social, cognitive competences necessary for the child*. The process is based on the conception of new (self)education culture, considering child as a participant, partner of (self)education. However, relations between the result and process of (self)education are lacking. Importance of their interaction to quality and valuable context of preschool education are not stressed enough. Consequently, quality is perceived as *variety of social, cultural conditions necessary for modernization of education in modern institutions*. Child's competences are understood as (self)education result which is achieved through particular pedagogical activities indicating that its basis is formed by cognition of child's world and creation of necessary conditions in education for spread of child's natural powers.

In this way, in the documents of education of the Republic of Lithuania *quality is understood as the goal in the sense of perfection of education process*, for its realization the whole of external conditions like realization of child's care, protection and security of child's natural and socio-cultural rights is important. One of such conditions is effective management of preschool institution as organization oriented to relations with parents, society. Quality is not contextualized as modern value of preschool education which expression in reality is understood as condition for successful child's (self)education.

Conclusions

Education documents of the Republic of Lithuania are the construct of knowledge of empirical format that allows understanding under what conditions quality, as education result, may be managed. Quality is explained on the basis of contexts which content is oriented to quality process or result influenced by external factors (social, cultural, managerial, etc.). The necessity of realization of expression of freedoms and rights of the child as an individual.

The content quality contexts reveals the essence of quality as object of perfection and conformity of education results with requirements. Object of perfection is contextualized as *value* therefore much attention is paid to *emphasizing of unrealized values*, the child's rights, organization of proper care for the child, representation of child's interests, competences of the

paslaugų tinklo plėtojimas, specialistų pagalba vaikui ir šeimai plėtojimas.

LR Švietimo dokumentų turinys nukreiptas į pageidaujamų veiksmų sistemą bei jų logiką. Jie yra siejami su kokybe, kaip *strategine kryptimi*, kokybe, reiškiančia *efektyvumą* (ugdymo proceso, vaiko priežiūros, tėvų dalyvavimo, specialistų pagalbos formų tobulinimas, vaiko pasirinkimo veiklai galimybių plėtimas).

Kokybė kontekstualizuojama per tėvų kaip vartotojų poreikių tenkinimo galimybes (proceso rezultato prasme). Kontekstų turinys nusako, ką turėtų veikti ikimokyklinė įstaiga, tenkindama tėvų poreikius gauti informaciją apie ikimokyklinės įstaigos veiklą, ugdymo pasiekimus, bendradarbiavimo su pedagogais galimybes. Nurodoma, kokiais veiksmais visa tai gali būti realizuojama.

Kokybė kontekstualizuojama per *ugdymo rezultatus*, kurie apima visybinių vaiko raidos skatinimą bei jo pasiekimus įvairioje veikloje. Maksimalios atsakomybės dozė deleguojama tiek ikimokyklinių įstaigų vadovams, tiek ir pedagogams. Tačiau tėvai nėra suprantami kaip atsakingi už ikimokyklinio ugdymo rezultatus asmenys. Tuo tarpu atsakomybės funkcija už kokybišką švietimo, informavimo, komunikavimo paslaugų teikimą yra deleguojama ikimokyklinei įstaigai. Paslaugų įvairovė akcentuojama kaip ikimokyklinės įstaigos efektyvaus funkcionavimo ir veiklos sąlyga.

Kokybės kontekstai neatstovauja kokiai nors vienai apibrėžtai kokybės ar jos *valdymo koncepcijai ar požiūriams*. Jos samprata siejama su atitikimu *ugdymo tikslų, vartotojų poreikių, kurie susiję su rezultatų įgyvendinimu ar efektyvios veiklos siekiais*. Kokybė taip pat įprasminama per patrauklumą, tinkamumą ugdymo kaip paslaugos, teikiamos šeimai ir vaikui.

Kokybė suprantama kaip savaimė reikšminga strateginė ugdymo kaitos kryptis, kuri apima sudėtingą ikimokyklinių įstaigų organizacinę veiklą, viešųjų ryšių veiksmus, ikimokyklinių įstaigų modernizavimo procesus. Ikimokyklinio amžiaus vaikui, jo raidai (psichosocialinei, kultūrinei, kognityvinei) sąlygų sudarymas siejamas su kokybiško (modernaus) ugdymo samprata, įtraukiant vaikui saugios aplinkos sampratą bei protekcionuojant ikimokykliniame ugdyme vaikų kultūrą kaip vertybę.

specialists, development of services' net, development of specialists' help to the child and family.

Content of education documents of the Republic of Lithuania is directed to the system of desirable actions and their logics. They are related to quality as *strategic direction*, quality presenting *effectiveness* (of education process, child's care, parents' participation, improvement of forms of specialists' help, extension of opportunities of selection of child's activities).

Quality is contextualized through opportunities of meeting parents', as consumers, needs (in the sense of process's result). Contexts' content describes what preschool institution should do when meeting parents' needs to receive information about activities of preschool institution, education achievements, opportunities of cooperation with pedagogues. It is indicated what actions may help to realize this.

Quality is contextualized through *education results*, which cover total stimulation of child's development and achievements in various activities. A dose of maximum responsibility is delegated to the heads of preschool institutions and pedagogues. Parents are not considered as people responsible for results of preschool education. The function of responsibility for presentation of qualitative education, information, communication services is delegated to preschool institution. Variety of services is stressed as condition of effective functioning and activities of preschool institution.

Quality's contexts do not represent any particular determined quality's *conception of management or attitude*. Its conception is related to conformity to *education aims, consumers' needs that are related to implementation of results or goals of effective activities*. Quality is essential by attractiveness and suitability for education as service provided for family and child.

Quality is perceived as naturally meaningful strategic direction of education alternation which covers complicated organizational activities of preschool institutions, actions of public relations, modernization processes of preschool institutions. Formation of conditions for the child of preschool age, for his development (psychosocial, cultural, cognitive) is related to conception of qualitative (modern) education providing the child with safe environment and protecting children's culture as value in preschool education.

Literatūra • References

- Bower, J. A. (2002). *Descriptive Decision Theory*, p.104. Boston, MA: Houghton Mifflin.
- Cavanagh, S. (1997). Content analysis. *Nurse researcher*, 3, p. 5–16.
- Education policy analysis*. (2001). Paris: OECD.
- Epstein, A. S. (1993). Training for quality: Improving early childhood programs through systemic inservice training. *Monographs of the high. Scope Educational Foundation, No. 9*. Ypsilanti, MI: High / Scope.
- Fuller, F. F. (1969). Concerns of teachers: A developmental conceptualization. *American Educational research Journal* 6 (2): p. 207–26.
- Harvey, L., Green, D. (1993). Defining quality. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 7, p. 9–34.
- Helburn S.W. (1995). *The cost, quality, and child outcomes in child care centers. Technical Report*. Denver: University of Colorado at denver, Department of Economics, centre og Research in Economic and Social Policy.
- Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa tėvams ir pedagogams*. (1993). Vilnius: Leidybos centras.
- Ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą reglamentuojantys teisės aktai*. (2001). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerija. *Ikimokyklinio ugdymo mokyklų vidaus audito metodika*. (2005). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerija.
- Jackūnas, Ž. (2006). *Lietuvos švietimo kaitos linkmės. Kultūros filosofijos ir meno institutas*.
- Lietuvos Respublikos specialiojo ugdymo įstatymas. (1998). *Valstybės žinios*, Nr. 115-3228.
- Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. (2003). *Valstybės žinios*, Nr. 63-1853.
- Lietuvos Respublikos vaiko teisių pagrindų įstatymas. (1996). *Valstybės žinios*, Nr. 33-807.
- Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija. (1989). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerija.
- Mayring, Ph. (2000). *Qualitative Content Analysis*. *Qualitative Social Research*, 2, p. 112–121.
- Monkevičienė, O. (1993). Ikimokyklinio ugdymo reforma. *Lietuvos švietimo gairės*. Vilnius.
- Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija. (2005). *Valstybės žinios*, Nr. 4–15.
- Purvaneckienė, G. (2005). *Švietimo politika ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo plėtra*. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 15.
- Ruben, D. (1995). *Quality in Higher Education*. New York, London.
- Ruževičius, J. (2005). *Kokybės vadybos modeliai ir jų taikymas organizacijų veiklos tobulinimui*. Vilnius: VU leidykla.
- Sallis, E. (2002). *Total Quality Management in Education*. Landon: Kogan Page.
- Savickienė, I. (2005). *Universitetinių studijų kokybės vertinimo sistemos projektavimas*. Kaunas: VDU.
- Šeibokienė, G. (1999) Ikimokyklinis ugdymas: kur esame ir kur link einame? *Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis. Jubiliejinės konferencijos medžiaga*. Vilnius: Leidybos centras.
- Tam, M. (2001). Measuring Quality and Performance in Higher Education. *Quality in Higher Education*, 7, p. 47–54.
- Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas. (2007). *Valstybės žinios*, Nr. 80-3214.
- Valstybės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatos*. (2003). Vilnius.
- Westerheijden, F. (2005). Judančio taikinio link: aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas Europoje. *Aukštojo mokslo kokybė*, 2, p. 55–71.
- Whitebook, M. & Bellm, D. (1996). Mentoring for early Childhood Teachers and Providers: Building Upon and Extending Tradition. *Young Children, Vol. 52 No. 1, November 1996*, p. 59–65.
- Želvys, R. (2003). Švietimo organizacijų vadyba. Vilniaus universiteto leidykla.

AUDRONĖ JUODAITYTĖ

Socialinių mokslų (edukologija) habil. daktarė,
Šiaulių universiteto Edukologijos katedros profesorė,
Edukacinių tyrimų mokslinio centro direktorė.
Moksliniai interesai: studijų kokybės tyrimai,
vaikystės fenomenas, vaikystės pedagogų rengimas.

Address: P. Višinskio Str. 25, LT-76351 Šiauliai, Lithuania
E-mail: etmc@cu.su.lt

Professor Habil. Dr. of Šiauliai University
Director of the Scientific Center
of Educational Researches.

Research interests: researches on quality of studies, the
phenomenon of childhood, teacher training.

DALIA MARTIŠAUSKIENĖ

Šiaulių universiteto Edukologijos krypties
doktorantūros doktorantė,
Kretingos rajono savivaldybės
Švietimo skyriaus direktorė.
Moksliniai interesai: švietimo vadyba,
ikimokyklinių įstaigų vadyba ir administravimas.

Address: Vilniaus Str. 8, LT - 97108 Kretinga, Lithuania
E-mail: daliam@svietimas.kretinga.lm.lt

Šiauliai University Doctoral studies in Education
PhD student

Municipality administration of Kretinga District
Education Department

Research interests: education, management, Management
and administration of preschool institutions.